

۲ - "بررسی تقاضای علوفه وارداتی نسبت به علوفه تولیدی در داخل کشور"

مقدمه

oooooooooooo

در سالهای قبل و بخصوص بعد از پیروزی انقلاب اسلامی که میزان علوفه وارداتی افزایش یافته و حجم کل آن از مرز ۲ میلیون تن گذشته است، عوامل زیادی باعث گشته که دامداریهای صنعتی و حتی دامداریهای سنتی در اطراف شهرها، و حتی دور از شهرها (دامداریهایی که دارای ابعاد وسیعتری هستند) گرایش خود را به مصرف این نوع علوفه نشان بدهند. حتی حاضر شده‌اند در قبایل داشتن سهمی از علوفه‌های مذکور، مقادیر قابل توجهی از تولیدات خود را با نرخ تعیین شده در اختیار دولت قرار دهند. لازم به یادآوری است، که دولت با وارد نمودن علوفه و توزیع آن توسط صندوق عمران مراتع، منحصرًا "عرضه علوفه وارداتی را در اختیار دارد، که دارای قیمت و خصوصیات خاص خود و در خدمت برخی از دامداران با شرایط تعیین شده از طرف دولت میباشد. در طرف مقابل، علوفه و خوراک دام در بازار داخلی - حاصل تولید داخل کشور - قرار دارد که از نظر کیفیت با نوع مشابه وارداتی چندان تفاوتی ندارد. لیکن بجز قیمت، عوامل دیگری مانند تهیه انبوه و حوادث طبیعی و... وجود دارد که تقاضا را بسمت علوفه وارداتی سوق میدهد، که در این بحث آنها را مورد بررسی و نتیجه گیری قرار میدهیم.

نقش علوفه : از مهمترین اقلام هزینه در تولید و پرورش دام ، علوفه میباشد ، زیرا تهیه علوفه است که سایر پارامترهای سرمایه گذاری و ایجاد دامداری را تحت الشعاع قرار داده و اندازه تشکیلات دامداری ، تعداد دام ، محل دامداری (با تعیین نوع دامداری که آیا دامدار از نوع علوفه وارداتی استفاده مینماید یا اینکه خود راسا " به تولید علوفه میپردازد) ، تنوع دامداری و نوع فعالیت آن (آیا دامداری پرواری است؟ یا برای تولید شیر در نظر گرفته میشود؟) و سایر موارد ، همه تحت تاثیر علوفه و طریقه تهیه و طرز تامین آن قرار میگیرد. مسئله دیگر علوفه ، تهیه آن با کمترین هزینه است ، زیرا هزینه تهیه علوفه مستقیماً بعنوان یک هزینه جاری موجب افزایش ، یا کاهش هزینه کل میگردد ، که با توجه به قیمت تعیین شده عرضه محصولات دامی در بازار ، برای دامدار نقش تعیین کننده ای ایفاء میکند .

علوفه داخلی و وارداتی : انواع عمده علوفه و منابع اصلی تامین آن متفاوت است . مزیتی که علوفه داخل بر علوفه وارداتی دارد ، تنوع آن است ، چرا که واردات علوفه سبز بواسطه ضایعات و حجم زیاد مقرون ب صرفه نیست . بهمین علت در لیست علوفه های وارداتی ، از علوفه های سبز و مفیدی که نقش ارزنده در دامپروریها دارند ، از جمله یونجه ، شیدر ، اسپرس ، گندم و جو سبز ، پنبه دانه و غیره اشری دیده نمیشود . اقلام مختلف علوفه وارداتی که عمده آنها جو ، ذرت و کنجاله سویا میباشد ، در داخل کشور نیز تولید میگردند ، مزیت دیگری که علوفه های داخلی بر علوفه های وارداتی دارند ، این است که علوفه وارداتی

با توجه به اضافه شدن هزینه‌های فزاینده جانبی بازرگانی از قبیل سی انداف تا بنادر ایران ، حمل از بنادر بمقاصد ، تخلیه از کشتی و انتقال به کامیون ، ترخیص ، حمل شهری و بارگیری مجدد ، خدمات بندری ، بیمه ، ثبت سفارش ، گشایش اعتبار ، کارمزد کار گزاران ، تخلیه در مقصد ، دموراژ ، ریسک جنگی ، نگهداری و ذخیره سازی ، خرید تجهیزات و ساختمان و علاوه بر اینها ، افت یک درصد بابت حمل بین راهی و تخلیه ، کارمزد شرکت بازرگانی دولتی ایران ، کارمزد بانک مرکزی ، زیان ناشی از عملیات خرید و فروش و نیز هزینه اصلی ، یعنی هزینه خرید علوفه ، بار مالی و ارزی زیادی است که در رابطه با واردات علوفه بر بودجه کشور تحمیل می‌کردد. از طرف دیگر مشکلات ظرفیت بنادر و حمل و نقل در جاده‌ها ، با توجه به مسائل جانبی که هر کدام دارند ، و هزینه‌های تهیه انبار و نگهداری علوفه و هزینه نگهداری علوفه و هزینه سنگین ارزی ، ایجاب می‌نمایند ، که دولت حداکثر نیروی خود را در بوجود آوردن انگیزه‌های تولید علوفه در داخل بکار بندد و با برنامه ریزی حساب شده نسبت به واردات علوفه مورد نیاز در حد ضرورت اقدام نماید ، زیرا کنترل واردات از یک طرف و پائین آوردن هزینه تولید از طرف دیگر عوامل موثری در جهت تامین خودکفائی علوفه میباشد .

با افزایش تعداد دام ، تقاضای علوفه نیز بهمان نسبت افزایش می‌یابد . در حال حاضر ۹۹ میلیون واحد دامی در کشور وجود دارد که در طول ۸ ماه از سال برای ۴۸ میلیون واحد دامی

آن کمبود علوفه وجود دارد . کمبود خوراک دام برای
(۱) ۳/۳ میلیون واحد دامی و دامهائی که در دامداریها
بصورت نگهداری در جایگاه (۲) میباشند نیز وجود دارد .
با اینکه دولت در سال ۱۳۶۳ ، ۲۳۹۵۸۶۴ تن علوفه
وارد کشور نمود ، باز کمبود علوفه وجود داشته و تقاضا
برای علوفه های وارداتی از طرف دامداریهای صنعتی و
واحدهای تهیه خوراک دام روز بروز افزایش یافته است .
در عین حال ، علوفه تولید داخل نیز در بازار آزاد با
افزایش قیمت غیر معقولی همراه بوده است ، بطوریکه
در سال مذکور دولت از طریق سازمان مرکزی تعاون
روستائی مجبور به خرید و عرضه ۵۱۳ هزار تن
علوفه شده است . در مقابل ، علوفه وارداتی بنا
قیمتی پائین تر از قیمت بازار آزاد ، بعلمت عدم تسری
افزایش قیمت علوفه بمحصولات دامی برای دامداران طرف
قرارداد دولت (گاوداریها و ...) وجود داشته است . ذیلاً
مقایسه ای بین قیمت علوفه وارداتی در سال ۶۳ و علوفه
تولید داخل و قیمت عرضه آن در بازار آزاد بعمل
میآوریم .

---

(۱): وزارت کشاورزی ، سازمان جنگلها و مراتع ، گزارش کلی

تبادل مرتع و دام و علوفه کشور .

(۲): دامهائی که بجز در مرتع نگهداری میشوند (طویله) .

جدول شماره ۱- مقایسه قیمت تمام شده و قیمت فروش علوفه وارداتی
 و قیمت علوفه داخلی در سال ۱۳۶۳

واحد: ریال / کیلو

نوع علوفه	قیمت تمام شده علوفه وارداتی	قیمت فروش علوفه وارداتی	قیمت بازار آزاد علوفه داخلی
جو	۲۵/۳۰.	۲۵	۵۳
ذرت	۲۶/۴۳	۲۸	۴۵
کنجاله سویا	۳۱/۲۷	۳۸	۶۰

ماخذ: وزارت کشاورزی ، صندوق عمران مراتع ، وزارت کشاورزی ،
 مرکز تحقیقات روستائی ، گزارش قیمت ذرت ۱۳۶۳ ، وزارت
 برنامه و بودجه ، قیمت تضمینی خرید ذرت در سال ۱۳۶۳ ،
 وزارت بازرگانی ، سازمان حمایت مصرف کنندگان و
 تولیدکنندگان ، گزارش قیمت گذاری محصولات کشاورزی
 در سال ۱۳۶۳ ، ۱۳۶۳ .

در جدول ۱ قیمت تمام شده علوفه وارداتی با
 قیمت فروش آن مقایسه شده است . همانطور که
 مشاهده میشود ، جو ۳/۰ ریال ارزانتر از قیمت تمام شده
 عرضه شده است و قیمت فروش ذرت ۱/۵۷ ریال و کنجاله
 سویا ۶/۶۳ ریال بیشتر از قیمت تمام شده وارداتی عرضه
 شده است . حال برای مقایسه با قیمت عرضه
 همین اقلام در بازار آزاد به بررسی قیمت
 جو ، ذرت و کنجاله سویا در سال ۱۳۶۳

با مقایسه قیمت فروش جو ، ذرت و کنجاله سویای وارداتی با قیمت همین اقلام در بازار آزاد ، ملاحظه میشود که بترتیب هر کدام کیلوئی ۲۸ ، ۱۷ و ۲۲ ریال بیشتر از قیمت علوفه وارداتی بفروش رسیده اند ، در نتیجه، ارزانی نسبی علوفه وارداتی یکی از عوامل سوق دهنده تقاضای بسوی علوفه وارداتی میباشد .

خرید علوفه داخلی از طرف دولت نیز نتوانسته است کمکی به کمبود علوفه بنماید و باعث گردیده که دولت نیز علوفه را با دو قیمت عرضه کند .

یکی دیگر از علل افزایش تقاضا برای علوفه های وارداتی، قابل دسترس بودن آنها در بیشتر مواقع بمنظور استفاده در مرغداریها و دامداریها و کارخانجات تهیه خوراک دام اطراف شهرهاست ، زیرا علوفه های وارداتی توسط دولت یا شرکتهای طرف قرارداد، به شهرهای مختلف حمل میگردد و بصورت انبوه و یکجا در اختیار دامداران یا کارخانجات تهیه و تبدیل خوراک دام قرار میگیرد . در حالیکه دسترسی به علوفه های تولیدی در داخل ، یکجا باسانی میسر نیست (بجز شرکتهائی که در کار تهیه علوفه هستند) و جمع آوری متمرکز اینگونه علوفه ها با هزینه زیاد همراه میباشد ، لذا در اینجا است که تقاضا برای علوفه وارداتی با زهم افزایش مییابد .

در مواقعی که در امر خرید علوفه ، اعم از زمان و حجم خرید ، رخ دادها و حوادث طبیعی (مانند سیل و خشکسالی) غیر قابل پیش بینی بوقوع میپیوندد، ملاحظه میشود که در چنین مسواردی

میزان علوفه در مناطق آسیب دیده کفاف نیاز را نمیکند و خرید علوفه از دیگر نقاط کشور که از خسارت فوق الذکر مصون مانده اند، پاسخگوی نیاز داخلی با توجه به فقر شدید مراتع بویژه در نقاط قشلاق نیست. در اینجاست که نیاز به علوفه وارداتی، بخصوص برای جبران سیاه پائیز اینگونه سالها مطرح میگردد، و باز در اینجاست که دولت برای کمک باین مناطق، واردات علوفه را بی رویه و حساب نشده افزایش میدهد.

بهر حال، علوفه وارداتی با فوایدی از قبیل رفیع مقداری از کمبودهای علوفه داخلی، پائین بودن قیمت، و اخذ مابه التفاوت از طرف دولت همراه میباشد، لیکن این فواید در مقابل مضاری مانند تحمیل بار ارزی بسیار بالا (در سال ۱۳۶۳، ۲۸۰۳۶ میلیون ریال^(۱)) بر بودجه کشور و مشکلات بندری و حمل و نقل، ناچیز است. از طرفی تعامیل شدید تقاضا بسمت علوفه وارداتی بعلت قیمت پائینتر و عرضه انبوه از طرف دولت و محاسن دیگر، لطمه شدیدی به تولید علوفه داخلی وارد میسازد.

تولید علوفه در داخل کشور، گذشته از خود کفائی و صرفه جوئی ارزی و کمک به رفع مشکلات حمل و نقل دریائی و حمل و نقل علوفه در داخل کشور، باعث بوجود آمدن بازار تولید و استفاده صحیح از منابع خدادادی آب و خاک کشور و ایجاد بازار کار و در نتیجه عدم واردات علوفه میگردد، که نتیجه تولید آن در داخل کشور، گذشته از صرفه جوئی ارزی، باعث بالا رفتن درآمد ملی نیز میگردد.

---

(۱): وزارت کشاورزی، صندوق عمران مراتع، گزارش واردات علوفه در سال ۱۳۶۳.

نتیجه‌گیری: کنترل واردات علوفه و قیمت‌های پیشنهادی

باید بگونه‌ای باشد که علوفه وارداتی حالت رقابت با علوفه داخل را نداشته باشد، بلکه بازار در دست علوفه داخل باشد. در این رابطه لازمست که دولت با اخذ مابه‌التفاوت مناسب از علوفه وارداتی، بصورتی که قیمت عرضه آن متعادل با قیمت علوفه داخلی باشد، اقدام نماید. لیکن بوجود آوردن هماهنگی در عدم تسری افزایش قیمت علوفه وارداتی به محصولات استحصالی از دام ضروریست (لازم است مابه‌التفاوت اخذ شده بصورت سوبسید یا کمک‌های غیر نقدی از طرف دولت به‌کلیه دامداران داده شود). هماهنگی فوق‌الذکر نیازمند مکانیزمی است که لازم است بصورت حساب‌شده از طرف مراجع توزیع‌کننده علوفه ارائه گردد. حمایت از تولید علوفه داخلی بصورت نهاده‌ها و کمک‌های اعتباری و تجاری بسیار موثر می‌باشد. همچنین لازمست تمهیداتی از طرف دولت در جهت توزیع هماهنگ علوفه، بر اساس تعداد و انواع مختلف دام‌ها و پراکندگی آنها، صورت پذیرد، زیرا بطوریکه در فوق اشاره شد، بجز عامل قیمت، نوع عرضه، مقدار و محل عرضه علوفه داخل نیز در کاهش تقاضا برای علوفه وارداتی موثر است.

مآخذ:

- وزارت کشاورزی، صندوق عمران مراتع، گزارشات علوفه.
- وزارت بازرگانی، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان.
- وزارت کشاورزی، مرکز تحقیقات روستائی و اقتصاد کشاورزی.
- سالنامه گمرک ایران، ۱۳۶۳.